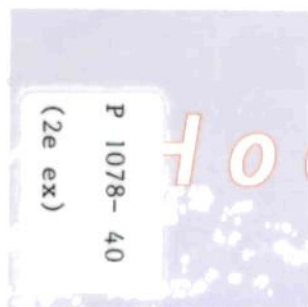

Milieu-effectrapport verondieping Nieuwe Meer

Hoofdrapport

MER Verondieping Nieuwe Meer Hoofdrapport

registratie SECM/OLTC2/rap.003	projectcode Asd442.1	status definitief 02
projectleider Ing. J.M. Faber	projectdirecteur Ir. H.A.A.M. Webers	datum 1 december 2000

autorisatie goedgekeurd	naam Ing. J.M. Faber	paraaf
-----------------------------------	--------------------------------	--

INHOUDSOPGAVE

blz.

1. INLEIDING	1
1.1. Het voornemen in hoofdzaak	1
1.2. De milieu-effectrapportage	3
1.3. De indeling en opbouw van dit MER	6
2. PROBLEEMANALYSE, PROBLEEMSTELLING EN DOEL	8
2.1. De Amsterdamse baggerspecieproblematiek	8
2.1.1. De noodzaak van het voornemen	8
2.1.2. De herkomst van de te storten baggerspecie	10
2.1.3. De samenstelling van de te storten baggerspecie	11
2.1.4. De hoeveelheden te storten baggerspecie	12
2.2. Ecologische problematiek van het Nieuwe Meer	12
2.2.1. Hernieuwde consolidatie	12
2.2.2. Algengroei	13
2.2.3. De ecologische meerwaarde	14
2.3. Randvoorwaarden en uitgangspunten	15
2.3.1. Randvoorwaarden en uitgangspunten van de initiatiefnemer	15
2.3.2. Mening en wensen van de bevolking	15
2.3.3. Beleidskader overheidsbeleid	16
2.3.4. Te nemen besluiten	22
2.4. Probleemstelling	24
2.5. Doel van het voornemen	25
3. HET VOORNEMEN MET ZIJN ALTERNATIEVEN	27
3.1. Algemeen	27
3.2. Uitwerking variabelen	28
3.2.1. Stortlocatie	28
3.2.2. Kwaliteit van de waterbodem	28
3.2.3. Kwaliteit van de te storten baggerspecie	29
3.2.4. Jaarlijks te storten hoeveelheid	29
3.2.5. Te bereiken einddiepte	30
3.2.6. Duur van de stortperiode	32
3.2.7. Transportmethode	32
3.2.8. Stortmethode	33
3.2.9. Jaargetijde van storten	35
3.2.10. Algenbestrijding	36
3.2.11. Ecologische inrichting	39
3.3. Ontwikkeling van de uitvoeringsalternatieven	42
3.3.1. Uitgangspunten	42
3.3.2. Samenstelling van de uitvoeringsalternatieven	44
4. BESTAANDE SITUATIE, AUTONOME ONTWIKKELINGEN EN MILIEUEFFECTEN	46
4.1. Algemene typering van het gebied	46
4.2. Bodem	47
4.2.1. Bodem – bestaande situatie	47
4.2.2. Bodem - autonome ontwikkelingen	52
4.2.3. Bodem – effecten van de alternatieven	53

4.3. Grondwater	54
4.3.1. Grondwater – bestaande situatie	54
bestaande situatie - grondwaterkwaliteit	55
4.3.2. Grondwater - autonome ontwikkelingen	55
4.3.3. Grondwater – effecten van de alternatieven	56
4.4. Oppervlaktewater	59
4.4.1. Oppervlaktewater – bestaande situatie	60
bestaande situatie - polderpeilen en waterstanden	60
bestaande situatie - waterbalans	61
bestaande situatie – recente ontwikkelingen in de waterkwaliteit	63
4.4.2. Oppervlaktewater - autonome ontwikkelingen	65
4.4.3. Oppervlaktewater – effecten van de alternatieven	65
4.4.3.3. Effecten op de waterkwaliteit	73
4.5. Levende natuur	80
4.5.1. Levende natuur - autonome ontwikkelingen	81
4.5.2. Levende natuur - bestaande situatie en effecten	83
amfibieën	85
vissen	85
4.6. Functies	86
4.6.1. Functies – bestaande situatie	86
4.6.2. Functies - autonome ontwikkelingen	87
4.6.3. Functies – effecten	87
5. VERGELIJKING ALTERNATIEVEN, MEEST MILIEUVRIENDELIJK ALTERNATIEF, BEHEERSPLAN EN CONCLUSIES	89
5.1. Vergelijking alternatieven	89
5.1.1. Vergelijking op milieuaspecten	89
5.1.2. Vergelijking op kosten	92
5.2. Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)	92
5.2.1. De inhoud van het MMA	92
5.2.2. Aanzet beheersplan	93
5.3. De conclusies van het onderzoek	96
6. KENNISLEEMTEN EN EVALUATIE	100
6.1. Leemten in kennis	100
6.2. Aanzet tot evaluatie	100
LITERATUUR	101
laatste pagina	104

1. INLEIDING

De gemeente Amsterdam heeft het voornemen om het Nieuwe Meer te verondiepen met niet tot matic verontreinigde onderhoudsbaggerspecie (klasse 0, 1 en 2). Dit Milieu-effectrapport¹ gaat over de vraag of het voornemen verantwoord is en zo ja, op welke wijze Amsterdam dat voornemen het best kan uitvoeren.

1.1. Het voornemen in hoofdzaak

aanleiding van het voornemen

Het huidige aanbod van de Amsterdamse baggerspecie klasse 0, 1 en 2 wordt verwerkt in het depot aan de Sumatrakade en in enkele kleine tijdelijke depots waar de specie wordt ontwaterd. Het aanbod heeft een zodanige omvang dat de gemeente Amsterdam voor het jaar 2001 een tekort aan bergingsmogelijkheden verwacht. Daarom is nieuwe bergingscapaciteit nodig om te voorkomen dat er stagnaties gaan optreden in de onderhoudswerkzaamheden in de vaarwegen. Het Nieuwe Meer biedt daarvoor een oplossing door deze te verondiepen. Het Nieuwe Meer is als meest gunstige locatie naar voren gekomen in de nota 'Verwijdering en verwerking van baggerspecie in Amsterdam 1995-2015 (Stuurgroep Milieu, 1996), die door de gemeenteraad van Amsterdam is vastgesteld. Het voorstel om het Nieuwe Meer in procedure te brengen was gebaseerd op 'het naar verwachting hoge milieurendement (neutrale of positieve effecten voor het milieu en naar verwachting lage kosten'.

doel en randvoorwaarden van het voornemen

Het verondiepen van het Nieuwe Meer heeft als primair maatschappelijk doel het bieden van een oplossing voor het te verwachten tekort aan bergingscapaciteit voor onderhoudsbaggerspecie klasse 0, 1 en 2. Het secundaire doel is het streven een ecologische meerwaarde te bereiken (Gemeente Amsterdam en DWR, 1999).

Het verondiepen van het Nieuwe Meer dient tenminste te voldoen aan de volgende voorwaarden (Gemeente Amsterdam en DWR, 1999):

- de toe te passen baggerspecie klasse 0, 1 en 2 voldoet aan de normen van de te verstrekken vergunning in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren;
- de uitvoering van de verondieping past binnen het reeds lopende project dat gericht is op het voorkomen van algenbloei;
- er treedt geen verslechtering op van de waterkwaliteit, ofwel de negatieve effecten zijn verwaarloosbaar;
- er treedt geen verslechtering op van het ecosysteem, ofwel de negatieve effecten zijn verwaarloosbaar;
- het bergend wateroppervlak vermindert niet;
- er vindt een optimale afstemming plaats met andere herinrichtingsplannen in het Nieuwe Meer;
- de verontreinigde waterbodem² wordt afgedekt.

aard en omvang van het voornemen

De bergingscapaciteit in het Nieuwe Meer is in eerste instantie bedoeld voor onderhoudsbaggerspecie uit de Amsterdamse stadsboezem, inclusief de hoofdvaarwegen. Daarnaast voor onderhoudsspecie uit de Amsterdamse stadsdelen (indien die daarvoor een ontvangstplicht hebben) en

¹ Dit rapport hanteert de afkorting 'm.e.r.' als de gehele procedure van milieu-effectrapportage wordt bedoeld. Een belangrijk onderdeel in die procedure is het milieu-effectrapport; dat milieu-effectrapport wordt afgekort tot 'MER'.

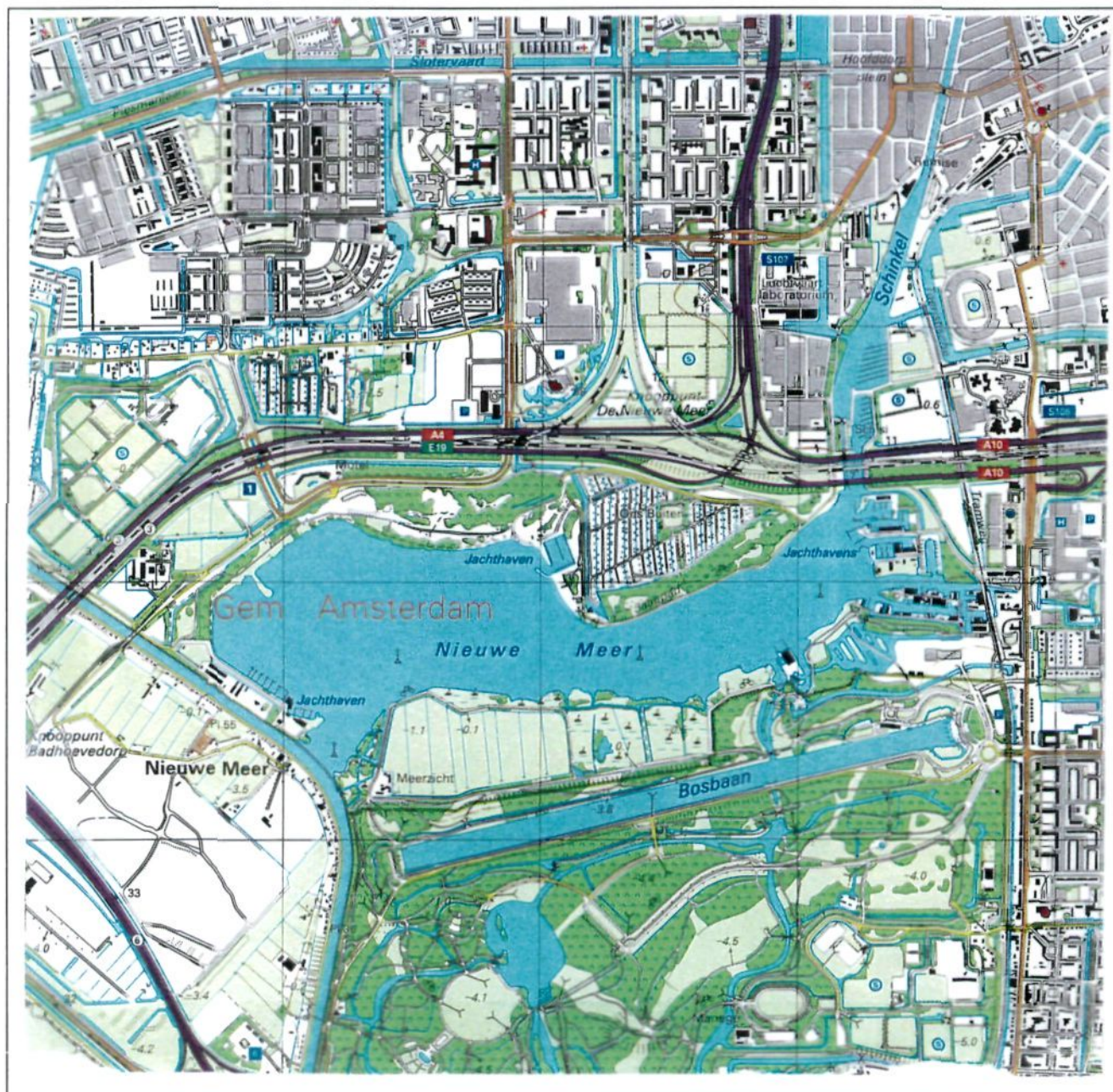
² Bedoeld wordt de verontreinigde waterbodem, daar waar eerder verontreinigde specie is gestort.

voor projecten die samenhangen met Amsterdamse belangen. Het te verwachten volume is door vele onzekerheden lastig te bepalen. Dat volume wordt bepaald door het tempo van de jaarlijkse aanwas in de vaarwegen van de Sector Waterbeheer Amsterdam, door het tempo waarin onderhoud wordt uitgevoerd en door het tempo waarin baggerspecie vrijkomt uit onderhoudsbaggerwerken die samenhangen met Amsterdamse belangen. Het aanbod uit de Amsterdamse stadsboezem is bekend. Dat aandeel bedraagt tenminste 20.000 m³ per jaar. Het maximale aanbod voor het Nieuwe Meer bedraagt naar verwachting 120.000 m³. Per jaar wordt dan ook een aanbod verwacht van 20.000 m³ tot 120.000 m³ baggerspecie klasse 0, 1 en 2.

de locatie van het voornemen

Het Nieuwe Meer is gelegen in de gemeente Amsterdam en maakt onderdeel uit van de boezem van Rijnland. Het meer heeft een omvang van circa 130 ha (afbeelding 1.1.).

Afbeelding 1.1.: Het Nieuwe Meer en zijn omgeving (schaal 1: 25.000)

Het meer wordt aan de zuidzijde begrensd door het Amsterdamse Bos. De oevers daarvan bestaan uit een recreatie- en een natuurzone. Er bestaan plannen om een deel van de oevers uit te breiden met grond dat afkomstig is uit een verbreding van de Bosbaan. In het westen staat het meer in open verbinding met de Ringvaart van de Haarlemmermeer en in het oosten, via schutsluizen, met de Schinkel. In het noorden wordt het meer begrensd door de zogenaamde Oeverlanden, waarin onder meer twee jachthavens, een puindam, een volkstuinencomplex, een natuurzone en een recreatiezone liggen. De herinrichting van de recreatiezone is in 1999 begonnen en is thans nagenoeg afgerond. In het oostelijk deel van het Nieuwe Meer liggen enkele watersportverenigingen en jachthavens en vindt watersportgebonden bedrijvigheid plaats. Naast de Schinkelsluis, ten noorden van de A10, maar nog deel uitmakend van het Nieuwe Meer, ligt de Schinkelhaven, een haven voor woonboten.

De huidige vorm van het Nieuwe Meer is ontstaan door zandwinning, in het westelijk deel tot NAP -40 m (tot 1958) en in het oostelijk deel (1965 tot 1971) tot ruim NAP -30 meter. In de periode 1962 tot 1988 is in de westelijke zandwininput baggerspecie uit de Amsterdamse grachten gestort. Deze baggerspecie was vaak sterk verontreinigd met zware metalen en PAK's, tot de (huidige) klasse 3, maar gezien de geschiedenis kan een klasse 4 niet op voorhand worden uitgesloten. Daarnaast is er zuiveringsslib in het Nieuwe Meer gestort. Deze stort is in 1970 gestaakt. De herkomsten, hoeveelheden en kwaliteiten zijn niet bekend, maar, afgaande op de kwaliteit van zuiveringsslib uit latere jaren, zal het waarschijnlijk klasse 4 zijn geweest. Langs de noordoever is, met behulp van een Baileybrug, puin gestort. Uit een peiling uit 1983³ bleek de maximale diepte in zowel in het westelijke als in het oostelijke deel circa NAP -30 meter te zijn. De dikte van de gestorte speciel laag varieerde toen van 1 tot 15 meter. In het midden van het westelijk deel was de sliblaag het dikst, in het oostelijk deel het dunst (1 à 2 meter).

In het verleden was er in het meer sprake van een sterke dominantie van blauwalgen. Deze vormen drijfvlagen op het wateroppervlak die toxisch zijn en door afsterving regelmatig leidden tot stankoverlast, vooral in de in het oosten van het meer gelegen havens en woonschepen. Om dit te bestrijden is in 1992 een menginstallatie aangelegd met circa 5 km geperforeerde leiding, op circa 1 meter boven de bodem. Deze installatie brengt luchtbelletjes in het water waardoor een langzame verticale circulatie ontstaat. Door de werking van de menginstallatie is de dominantie van de blauwalgen verdwenen. Om beschadiging van de leidingen te voorkomen, geldt voor een groot deel van het meer een ankerverbod. De menginstallatie functioneert zodanig dat de overlast thans tot het verleden behoort.

1.2. De milieu-effectrapportage

vrijwillige m.e.r.-procedure

Voor het toepassen van Amsterdamse baggerspecie klasse 0, 1 en 2 in het Nieuwe Meer zal een Wvo-vergunning worden aangevraagd. Door een recente wijziging in het Besluit milieu-effectrapportage (mei1999) is de wettelijke verplichting tot het opstellen van een MER voor toepassen van baggerspecie klasse 0, 1 en 2 vervallen. Vooruitlopend op de wetswijziging heeft de wethouder Milieu echter reeds in augustus 1997 besloten dat Amsterdam toch, op vrijwillige basis, een m.e.r.-procedure zou volgen, om tegemoet te komen aan de wensen van meerdere maatschappelijke organisaties. Hiertoe is de toestemming gevraagd en verkregen van de ministers van VROM en LNV.

Het MER is gericht op het bieden van informatie, zodanig dat de milieubelangen volwaardig in de besluitvorming over de Wvo-vergunning kunnen worden meegenomen.

³ Tijdens een recente check op de waterdiepte, in het kader van het aanvullende Onderzoek waterbodem en grondwater (bijlage 4.VIII), is geconstateerd dat de afwijkingen met de peiling uit 1983 gering zijn (paragraaf 4.2.1.).

betrokkenen in een m.e.r.procedure

In een m.e.r.-procedure zijn, formeel gesproken, de volgende personen en instanties betrokken:

- de **initiatiefnemer**: de initiatiefnemer is de instantie die de voorgenomen activiteit wil realiseren. In dit geval is dat het college van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam. Dit college heeft DWR opgedragen het MER op te (doen) stellen;
- het **bevoegd gezag**: het MER is opgesteld voor het nemen van een besluit over een vergunning inzake de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Het bevoegd gezag in dit kader is het Hoogheemraadschap van Rijnland. In de m.e.r.-procedure stelt het bevoegd gezag tevens de richtlijnen⁴ vast voor de opstelling van het MER en beoordeelt zij, na opstelling van het MER, de aanvaardbaarheid daarvan;
- de **wettelijke adviseurs**: dit zijn de adviesinstanties die op grond van verschillende wettelijke regelingen in de m.e.r.- en de vergunningenprocedure als zodanig zijn aangewezen;
- de **Commissie voor de milieu-effectrapportage** (Cmer): de Cmer is een onafhankelijke commissie die, aan de hand van de Startnotitie en de inspraakreacties, aan het bevoegd gezag een advies uitbrengt over de inhoud van de Richtlijnen voor het MER. Nadat het MER is ingediend en er inspraak op is geweest, brengt de Cmer een zogenoemd toetsingsadvies uit. Het toetsingsadvies beantwoordt de vraag of en in hoeverre aan de Richtlijnen is voldaan en toetst de juistheid en volledigheid van het MER. De Richtlijnen en de toetsingsadviezen van de Cmer worden voorbereid door een werkgroep, die speciaal voor de advisering over dit project wordt ingesteld;
- de **insprekers**: de insprekers kunnen bij het bevoegd gezag opmerkingen en zienswijzen indienen naar aanleiding van de gepubliceerde Startnotitie en, later, naar aanleiding van het gepubliceerde MER. De inspraakreacties worden meegenomen in de besluitvorming over de Richtlijnen voor het MER en de toetsing van het MER.

belangrijke adressen

Initiatiefnemer:

Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam
Dienst Waterbeheer en Riolering (DWR)
Sector Waterbeheer Amsterdam
Spaklerweg 18
1096 BA Amsterdam

opdrachtgever m.e.r.-procedure

Dienst Waterbeheer en Riolering (DWR)
Sector Waterbeheer Amsterdam
Spaklerweg 18
1096 BA Amsterdam

informatie:

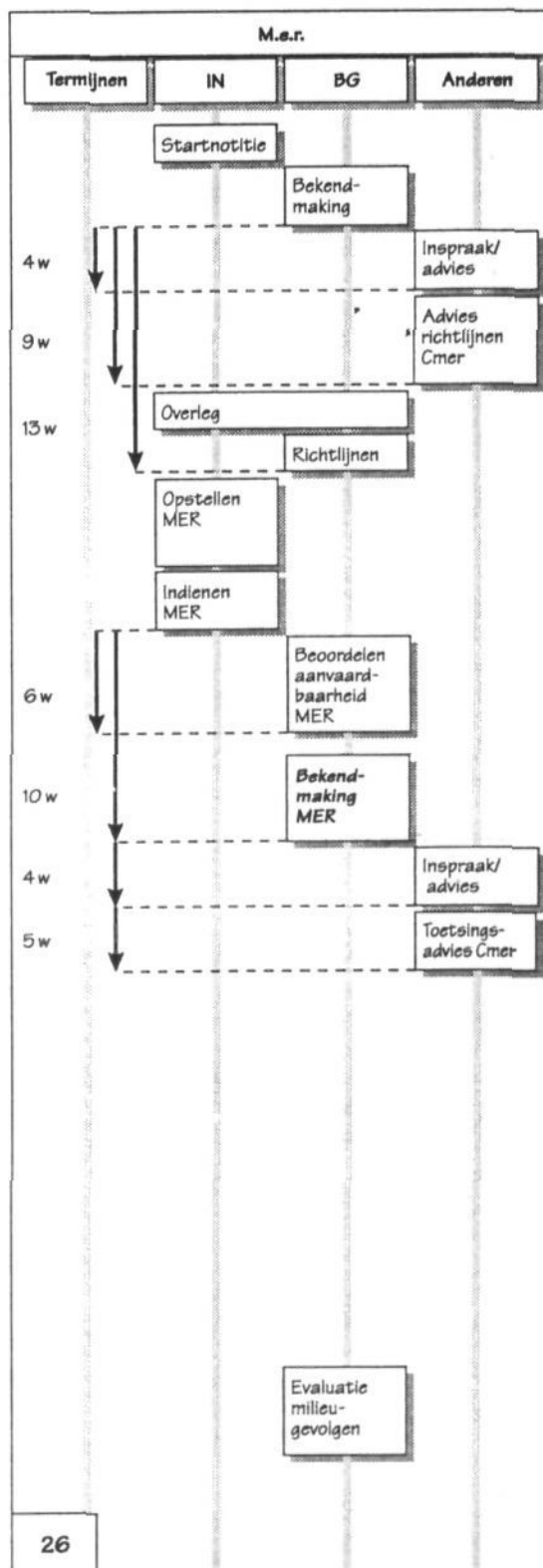
mw. A. Kos, tel. 035 647 77 11

bevoegd gezag

Hoogheemraadschap van Rijnland
Breestraat 59
Postbus 156
2300 AD Leiden
tel. 071 516 82 68
fax. 071 512 39 16

⁴ De Richtlijnen kunnen worden opgevat als het programma van eisen voor de inhoud van dit MER

Afbeelding 1.2.: Overzicht m.e.r.-procedure

Bron: Handleiding m.e.r., 1994

de m.e.r.-procedure

In afbeelding 1.2. is een afbeelding opgenomen van een m.e.r.-procedure. De procedure is formeel gestart met de publicatie van de Startnotitie (gemeente Amsterdam en DWR, 1999) in verschillende Amsterdamse dag- en weekbladen. De Startnotitie heeft ter inzage gelegen van 17 februari tot 16 maart 2000. Op 9 maart 2000 is tevens een informatie- en inspraakavond gehouden. Deze is georganiseerd om een toelichting op het voornemen te geven en om burgers en maatschappelijke groeperingen in de gelegenheid te stellen opmerkingen te maken over de op te stellen Richtlijnen voor het MER. Tijdens die avond is aan de aanwezigen gevraagd hun interesse kenbaar te maken voor een in te stellen klankbordgroep. Van die uitnodiging is ruim gebruik gemaakt. Uiteindelijk resulteerde dit in een klankbordgroep van 11 personen, voornamelijk vertegenwoordigers van bij het project betrokken maatschappelijke organisaties. Daarnaast is, ter sturing en begeleiding van het MER, een begeleidingsgroep ingesteld, met daarin ambtelijke vertegenwoordigers van de betrokken stadsdeelraden, de gemeente Amsterdam, het bevoegd gezag en de provincie Noord-Holland. Bijlage 1.1. geeft de samenstellingen van de begeleidingsgroep en de klankbordgroep.

Op 11 april 2000 heeft de Commissie m.e.r. haar advies uitgebracht (Commissie m.e.r., 2000) over de inhoud van het MER. De commissie heeft daarbij rekening gehouden met de 16 ingediende schriftelijke reacties op de Startnotitie en met het verslag van de informatie- en inspraakavond. Van de overige wettelijke adviseurs is geen advies ontvangen. In mei 2000 heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland de Richtlijnen voor het MER vastgesteld. Ten opzichte van het advies van de Commissie m.e.r. zijn daarbij enkele aanscherpingen opgenomen. Deze hadden betrekking op (milieu)aspecten die niet mee worden gewogen bij de vergunningverlening, op kostenaspecten, op het monitorings- en evaluatieprogramma en op de aanzet tot een baggerbeheersplan.

Intussen was DWR gestart met het MER. Eind maart 2000 heeft DWR opdracht verstrekt aan Witteveen+Bos om het MER op te stellen, inclusief een bijbehorend waterbodemonderzoek. Tijdens die uitvoering is, met name over de ecologische meerwaarde, informatie ingewonnen bij verschillende personen en maatschappelijke groeperingen. Met de begeleidingsgroep is acht maal overleg gevoerd, met de klankbordgroep twee maal.

Na het gereedkomen van het MER beoordeelt het bevoegd gezag de aanvaardbaarheid van het MER. Daarbij bekijkt zij of aan de Richtlijnen is voldaan. Na een positieve beoordeling wordt het MER minimaal gedurende 4 weken ter visie gelegd. Wellicht wordt in die periode wederom een informatie- en inspraakavond georganiseerd. Vervolgens wordt het MER door de Commissie m.e.r. getoetst, waarbij de commissie let op de inspraakreacties en het verslag van de eventuele informatie- en inspraakavond.

1.3. De indeling en opbouw van dit MER

Het MER omvat in totaal vier delen:

- een hoofdrapport;
- een bijlagenrapport;
- een rapportage van het gehouden waterbodemonderzoek en grondwateronderzoek;
- een samenvatting.

Dit hoofdrapport bevat zes hoofdstukken. Na deze inleiding (hoofdstuk 1) geeft hoofdstuk 2 (Probleemanalyse, beleidskader en doel) een analyse van de problemen in relatie tot de voorgenomen activiteit, waaruit het doel van het voornemen wordt afgeleid. Tevens bevat dit hoofdstuk het relevante beleidskader.

Hoofdstuk 3 (Het voornemen met zijn alternatieven) beschrijft de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor. Daarnaast gaat het om een 'meest milieuvriendelijk alternatief'. Dat is het alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en milieuverbetering als uitgangspunt worden genomen.

In hoofdstuk 4 (Bestaande milieusituatie, autonome ontwikkelingen en milieu-effecten) volgt de beschrijving van de bestaande milieusituatie en de autonome ontwikkelingen daarin. Autonome

ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die zouden plaatsvinden zonder dat het voornemen of een van de alternatieven zou worden uitgevoerd. Daarnaast geeft dit hoofdstuk de milieugevolgen van de verschillende alternatieven. Overeenkomstig de Richtlijnen gaat het daarbij vooral om de aspecten bodem, water, levende natuur en leefbaarheid.

Hoofdstuk 5 (Vergelijking alternatieven) vergelijkt de alternatieven op hun effecten voor het milieu. Uit deze vergelijking wordt het meest milieuvriendelijke alternatief afgeleid, met inbegrip van een (aanzet tot) een beheersplan. Daarnaast worden de conclusies uit het onderzoek getrokken, waarbij wordt teruggegrepen op de in hoofdstuk 2 genoemde probleemstelling.

In hoofdstuk 6 (Kennisleemten en evaluatie) tenslotte volgt een opgave van de leemten in kennis die na het onderzoek in dit MER zijn blijven bestaan. Hieruit wordt een aanzet tot evaluatie in de toekomst afgeleid.

2. PROBLEEMANALYSE, PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Dit hoofdstuk analyseert het probleem waarvoor de initiatiefnemer een oplossing zoekt. Deze analyse is opgebouwd uit drie delen: de Amsterdamse baggerspecieproblematiek, de ecologische problematiek in het Nieuwe Meer en de randvoorwaarden en uitgangspunten van het voornemen. Uit dit alles wordt een aantal probleemstellende vragen gedestilleerd waaruit het doel van het voornemen wordt afgeleid.

2.1. De Amsterdamse baggerspecieproblematiek

2.1.1. De noodzaak van het voornemen

baggerspecieklassen

Er worden vijf kwaliteitsklassen voor baggerspecie onderscheiden (tabel 2.1.). Voor een nadere toelichting op de normering wordt verwezen naar de Evaluatienota Water (1994) en de Vierde Nota Waterhuishouding (1998).

Tabel 2.1. Klasse-indeling baggerspecie volgens de Vierde Nota Waterhuishouding

Klasse	Omschrijving
0 (schoon)	Baggerspecie die aan de streefwaarde voldoet
1 (licht verontreinigd)	Baggerspecie die de streefwaarde overschrijdt, maar aan de grenswaarde voldoet
2 (matig verontreinigd)	Baggerspecie die de grenswaarde overschrijdt, maar aan de toetsingswaarde voldoet
3 (sterk verontreinigd)	Baggerspecie die de toetsingswaarde overschrijdt, maar aan de interventiewaarde voldoet
4 (ernstig verontreinigd)	Baggerspecie die de interventiewaarde overschrijdt

In beginsel mogen klassen 0 tot en met 2 in het oppervlaktewater worden verspreid⁵. Voor de klassen 3 en 4 is dat verboden (zie ook paragraaf 2.3.3.).

Amsterdamse baggerspeciestromen

Op een groot deel van de waterbodems in Amsterdam en omstreken heeft zich in de loop van de jaren een laag sediment afgezet. Dit sediment is afkomstig van bronnen binnen en buiten Amsterdam. Bronnen binnen Amsterdam zijn bijvoorbeeld riooloverstorten, run-off van wegen, bladinvall en plantaardige en dierlijke productie (zoals van algen en kroos). Bronnen buiten Amsterdam zijn bijvoorbeeld wateren die Amsterdam binnenstromen en die zwevend slib meevoeren dat zich in het Amsterdamse afzet. Omdat de afzet van het sediment de Amsterdamse wateren verondiept moeten deze regelmatig worden uitgebaggerd. Dat is noodzakelijk omdat de verondiepingen de scheepvaart en / of de wateraan- en afvoer belemmeren. Sommige locaties zijn bovendien zodanig verontreinigd dat baggeren uit milieuhygiënische overwegingen noodzakelijk is. Baggeren kan ook gewenst zijn ter verbetering van de waterkwaliteit en het ecologisch functioneren van het oppervlaktewater. Daarnaast kan sediment vrijkomen bij nieuwe werken, ontgrondingen en bij natuurontwikkelings- en herinrichtingprojecten.

Amsterdam onderscheidt dan ook vier verschillende baggerstromen:

- Onderhoudsspecie: dat is de specie die vrijkomt bij het op diepte houden van de Amsterdamse wateren. Binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam gelden de volgende herkomstgebieden:
 - stadsboezemwateren (stadsdelen en (hoofd)vaarwegen);

⁵ De formele term voor deze activiteit luidt 'verspreiden'. In aansluiting op de algemeen gangbare terminologie wordt in dit MER echter de term 'storten' gebruikt.

- stedelijke en landelijke polderwateren;
- havengebied.
- Saneringsspecie: dat is de specie die om milieuhygiënische redenen wordt verwijderd in het kader van de Wet bodembescherming.
- Specie afkomstig van (groot)stedelijke projecten: deze specie kan binnen een project vrijkomen om civieltechnische, milieuhygiënische of uitvoeringstechnische redenen.
- Specie afkomstig van specifiek kwaliteitsbaggeren: deze specie komt vrij bij het baggeren om het ecologisch functioneren van wateren te verbeteren.

Amsterdams baggerspeciebeleid

De nationale overheid en de gemeente Amsterdam hebben een beleid waarbij uitgangspunt is de verontreinigde baggerspecie tegen de laagst maatschappelijke kosten en op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze te verwijderen. Daarbij hanteert Amsterdam als uitgangspunt schone, licht en matig verontreinigde baggerspecie (de klassen 0, 1 en 2) te scheiden van de sterk en ernstig verontreinigde baggerspecie (de klassen 3 en 4). Dit omdat de eerstgenoemde categorie een zodanige kwaliteit heeft dat het in beginsel op de kant mag worden gezet of mag worden verspreid in oppervlaktewater. Het op de kant zetten van baggerspecie is echter, zeker in de Amsterdamse stadsboezem, veelal niet mogelijk. Voor zover de schone tot matig verontreinigde specie niet op de kant kan worden gezet, niet kan worden verspreid en er ook geen nuttige toepassingen voor zijn, mag het worden gestort in de stortlocatie aan de Sumatrakade.

De sterk en ernstig verontreinigde baggerspecie (klasse 3 en 4) mag niet worden verspreid. Klasse 3 specie mag worden gestort in de Amerikahaven, klasse 4 specie kan worden verwerkt in de slibscheidingsinstallatie aan de Jan van Riebeeckhaven.

noodzaak van stortcapaciteit

Op basis van het verwachte aanbod van baggerspecie en de huidige verwerkings- en/of bergingscapaciteit is reeds in de nota 'Verwijdering en verwerking van baggerspecie in Amsterdam 1995 - 2015' (Stuurgroep Milieu, 1996) geconcludeerd, dat de restcapaciteit voor de verwerking of berging van baggerspecie onvoldoende is voor zelfs de korte en middellange termijn, de periode 1995-2005. In het Baggerbeleidsplan AGV (Hoogheemraadschap AGV en DWR, 1999) is deze conclusie nog eens onderstreept. Gezien het in het beleidsplan verwachte aanbod in relatie tot de aanwezige restcapaciteit van de genoemde stortplaatsen is in het beleidsplan aangegeven dat de stortplaats aan de Sumatrakade in 2005 moet worden gesloten. Als gevolg van een groter baggeraanbod wordt thans echter reeds voor het jaar 2001 een tekort aan bergingscapaciteit verwacht voor de specieklassen 0, 1 en 2. Het probleem is dat onvoldoende verwerkings- en / of bergingscapaciteit voor baggerspecie kan resulteren in stagnatie in de onderhoudswerkzaamheden in de waterwegen met als gevolg vermindering of verlies van de aan die watersystemen toegekende waterhuishoudkundige en nautische functies. Vanwege het belang van de uitvoering van deze werkzaamheden voor Amsterdam is het noodzakelijk dat er voldoende bergingscapaciteit is.

onderzoek naar bergingscapaciteit

Voor het realiseren van nieuwe bergingscapaciteit voor baggerspecie binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam zijn in de nota 'Verwijdering en verwerking van baggerspecie in Amsterdam 1995-2015' (Stuurgroep Milieu, 1996) strategische uitgangspunten geformuleerd. Hierbij is de aanbeveling gedaan om de specieklassen 0, 1 en 2 te gebruiken bij verondiepingen van diepe zandwinnassen in Amsterdam, waarbij rekening moet worden gehouden met de waterkwaliteitsaspecten en met de verschillende functies van die plassen. Door de grote diepte zijn deze plassen in principe geschikt om te verondiepen met baggerspecie; een grote diepte is voor het handhaven van de huidige functie 'niet noodzakelijk en gewenst', aldus de nota; 'de meeste functies vereisen een diepte tussen de circa NAP -5 meter en NAP -15 meter'.

De potentiële capaciteit voor het verondiepen van de diepe zandwinnassen in Amsterdam is onderzocht (Stuurgroep Milieu, 1996) waarbij een afweging is gemaakt tussen verschillende locaties,

zoals de Sloterplas, het Nieuwe Meer, de Gaasperplas en de Noorder-IJpolderplas. Op basis van technische, economische, milieuhygiënische en waterkwaliteitsaspecten is het Nieuwe Meer als meest geschikte locatie naar voren gekomen. Voor het verspreiden van baggerspecie in het Nieuwe Meer zijn er mogelijkheden om diepere delen te verondiepen. Daarbij werd tevens gedacht aan het ontwikkelen van natuurvriendelijke oevers. De totale capaciteit voor het verondiepen van het Nieuwe Meer met baggerspecie werd geschat op 3 tot 9 miljoen m³, afhankelijk van het uiteindelijk te bereiken stortpeil en omvang van de stortlocatie.

conclusie

Uit het vooronderzoek is gebleken dat er op korte termijn dringend behoefte bestaat aan stortcapaciteit voor baggerspecie klasse 0, 1 en 2 uit de Amsterdamse wateren c.a. en dat het Nieuwe Meer daarvoor in beginsel een oplossing biedt.

2.1.2. De herkomst van de te storten baggerspecie

Amsterdams beleid

In het provinciale Baggerspecieplan 1993-1998 is gesteld dat de gemeente Amsterdam voor haar beheersgebied zelf een baggerspecieplan zal opstellen. Vervolgens heeft Amsterdam haar beleid voor waterbodems en baggerspecie vastgesteld in de nota 'Verwijdering en verwerking van baggerspecie in Amsterdam 1995-2015' (Stuurgroep Milieu, 1996). Het beheersgebied waarin de gemeente Amsterdam een aantal aan het waterbeheer gerelateerde taken heeft, overlapt voor een groot deel het beheersgebied van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV). Amsterdam en AGV hebben over de verdeling van de taken, onder meer over het baggeronderhoud in Amsterdam, onderling goede afspraken gemaakt.

herkomst van de baggerspecie

In de Startnotitie staat dat de bergingscapaciteit in het Nieuwe Meer in eerste instantie bestemd is voor onderhoudsspecie uit de Amsterdamse stadsboezem, inclusief de (hoofd)vaarwegen. Tot de stadsboezemwateren behoren alle bevaarbare grachten en vaarten in de binnenstad en stadsdelen Westerpark, Oud-West, Oud-Zuid, Zuideramstel, Oost, Zeeburg, Bos en Lommer en De Baarsjes/Admiralenbuurt. Daarnaast worden enkele (delen van) watergangen in Noord, Watergraafmeer, Slotervaart/Overtoomse Veld, Osdorp en Slotermeer/Geuzenveld tot de stadsboezemwateren gerekend. Het betreft hier watergangen met een minimale diepte van 1,5 meter en een maximale diepte van 4,5 meter.

Daarnaast is de bergingscapaciteit bestemd voor specie uit stedelijke en landelijke polders binnen de gemeente Amsterdam waarvoor de stadsdelen een ontvangstplicht hebben op grond van een keur of van verordeningen. Afhankelijk van milieurendement, situationele aspecten, grondgebruik en ruimtelijke ordening kan deze specie voor stort in het Nieuwe Meer worden aangeboden. Op grond van bestaande afspraken tussen DWR (onderhoudsplichtige) en de stadsdelen (ontvangstplichtigen) worden deze hoeveelheden tot een minimum beperkt.

Tenslotte is de bergingscapaciteit bestemd voor onderhoud van de Amsterdamse stadsdelen en voor onderhoudsspecie uit projecten die samenhangen met Amsterdamse (economische) belangen, zoals het Amsterdam-Rijnkanaal en de Ringvaart.

In de Startnotitie werd ook specie genoemd afkomstig uit grote infrastructurele projecten, maar deze categorie maakt thans geen onderdeel meer uit van het voornemen. De reden daarvan is dat het Nieuwe Meer alleen is bestemd voor onderhoudsbaggerspecie en volgens de wet is specie uit infrastructurele werken in beginsel geen onderhoudsspecie.

conclusie

De herkomst van de baggerspecie die naar het Nieuwe Meer wordt afgevoerd is bekend en begrensd.

2.1.3. De samenstelling van de te storten baggerspecie

kwaliteit van de Amsterdamse waterbodems

Over de waterbodem binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam is de afgelopen jaren informatie verzameld. Uit de verkregen onderzoeksresultaten (Stuurgroep Milieu, 1996) is een globaal beeld af te leiden van de kwaliteit van de waterbodem. In onderstaande tabel wordt deze kwaliteit weergegeven (uitgedrukt in percentages van de geanalyseerde monsters, getoetst aan de normen uit de Evaluatienota Water).

Tabel 2.2. Verdeling waterbodems in Amsterdam naar klasse en herkomstcategorie (in %)

Klasse	Onderhouds-specie boezemwateren	Onderhouds-specie havengebied	Onderhouds-specie polderwateren	Specie uit (groot)stedelijke projecten	Specie i.s.m. Amsterdamse belangen
0	10 ¹⁾	25 ¹⁾	46 ¹⁾	91 ²⁾	76 ²⁾
1					
2	26	44	37		
3	23	25	5	9 ³⁾	24 ³⁾
4	41	6	12		
Totaal (%)	100	100	100	100	100

1) klasse 0 en 1 specie

2) klasse 0, 1 en 2 specie

3) klasse 3 en 4 specie

Door preventieve maatregelen zoals de sanering van diffuse en puntbronnen van verontreiniging wordt op termijn een verbetering van de baggerspeciekwaliteit verwacht. Deze verbetering is in Amsterdam al waargenomen. Er treedt een verschuiving op van klasse 4 naar 3 en van klasse 3 naar 2. Deze ontwikkeling zal resulteren in een afname van de hoeveelheid klasse 3 en 4 baggerspecie en een navenante toename van de hoeveelheid klasse 0, 1 en 2 baggerspecie, met name van klasse 2.

chemische samenstelling van de te storten specie

Voor de verontreinigingsgraad van de te storten baggerspecie worden in dit MER twee varianten onderscheiden, een 'slechtste klasse 2 specie' en een 'meest waarschijnlijke specie'. De 'slechtste klasse 2 specie' heeft een chemische samenstelling die ligt op de grens tussen klasse 2 en klasse 3. Dat is immers de specie die nog net mag worden gestort. Deze 'slechtste klasse 2 specie' komt overeen met de toetsingswaarde uit de NW4. Voor de chemische samenstelling van deze 'slechtste klasse 2-specie' wordt verwezen naar tabel 1.1. van bijlage 2.I. van dit MER (notitie 'Randvoorwaarden en uitgangspunten').

Omdat het voornemen het storten van klasse 0, 1 en 2 specie betreft, is het aannemelijk dat de te storten specie afwijkt van de 'slechtste klasse 2 specie'. Bijlage 2.1., de notitie 'Randvoorwaarden en uitgangspunten', bevat een opgave van de chemische samenstelling van de meest waarschijnlijke (te verspreiden) specie, gebaseerd op LAWABO-bestanden en OMEGAM-analyses. Bij een vergelijking van de 'meest waarschijnlijke specie' met de 'slechtste klasse 2 specie' blijkt dat de eerstgenoemde aanmerkelijk schoner is dan de laatstgenoemde. De chemische samenstelling levert een eindoordeel klasse 2, op basis van koper, kwik en PAK. De overige gehalten liggen in klasse 1 of 0. Voor de chemische samenstelling van de meest waarschijnlijke specie wordt verwezen naar tabel 1.2. van bijlage 2.I.

fysische samenstelling van de te storten specie

De fysische samenstelling van baggerspecie is van belang om inzicht te verkrijgen in de be- en verwerkingsmogelijkheden en het gedrag van baggerspecie in de waterbodem. Bepalend voor de

fysische samenstelling zijn vooral de componenten lutum ($< 2 \mu\text{m}$, conform NEN 5104), silt (tussen 2 en $63 \mu\text{m}$) en leem (tussen 0 en $63 \mu\text{m}$), zand ($> 63 \mu\text{m}$), organische stof en kalk.

Over de fysische samenstelling van de te verspreiden specie zijn (beperkte) gegevens beschikbaar over de fijne fractie minerale delen en het gehalte organische stof (Omegam, 1993 en Waterbeheer Amsterdam). Over zandgehalten zijn globale gegevens bekend vanuit de zandproductie van de baggerverwerkingsinstallatie aan de Jan van Riebeeckhaven. Op grond van die gegevens kan worden uitgegaan van een gemiddeld zandgehalte van 15 à 20% . Ondanks het geringe aantal waarnemingen voor de specieklassen 0 , 1 en 2 wordt geconcludeerd (bijlage 2.1.) dat de informatie redelijk betrouwbaar is. Op grond hiervan wordt aangehouden dat de aangeboden baggerspecie circa 20% lutum en circa 18% organische stof bevat.

conclusie

De conclusie luidt dat over de chemische en fysische samenstelling van de te storten baggerspecie gegevens voldoende aanwezig zijn. De informatie is weliswaar niet erg omvangrijk maar voldoende betrouwbaar voor het uitvoeren van effectvoorspellende berekeningen.

2.1.4. De hoeveelheden te storten baggerspecie

aanbod van de baggerspecie

Uitgegaan wordt van een aanbod variërend tussen 20.000 m^3 en 120.000 m^3 per jaar (paragraaf 1.1.). De minimale hoeveelheid van 20.000 m^3 komt overeen met de minimale hoeveelheid onderhoudsspecie die de afgelopen jaren aan de Sumatrakade⁶ is aangeboden. De maximale hoeveelheid bestaat uit een deel van de jaarlijkse aanwas uit de vaarwegen van de Sector Waterbeheer Amsterdam, uit onderhoudsspecie uit de stadsdelen, onderhoudsspecie uit het Amsterdam-Rijnkanaal en de Ringvaart (samenhangend met Amsterdamse belangen). In paragraaf 3.2. is de maximale hoeveelheid onderbouwd. Of deze maximale hoeveelheid daadwerkelijk zal worden aangeboden, is niet zeker. Voorshands wordt aangenomen dat een aanbod van 20.000 m^3 net zo reëel is als een aanbod van 120.000 m^3 per jaar.

duur van de stortperiode

De duur van de totale stortperiode hangt samen met de stortlocatie, de te bereiken einddiepte en de jaarlijks te storten hoeveelheid baggerspecie. De einddiepte voor de verondieping is nog niet vastgesteld. In paragraaf 3.2. (tabel 3.1.) wordt aangeduid welke invloed locatie, einddiepte en hoeveelheid hebben op de duur van de stortperiode.

conclusie

De conclusie luidt dat er tussen de einddiepte in het meer en de hoeveelheid te storten baggerspecie relaties bestaan die elkaar beïnvloeden en momenteel nog niet voldoende bekend zijn en derhalve nader moeten worden onderzocht.

2.2. Ecologische problematiek van het Nieuwe Meer

2.2.1. Hernieuwde consolidatie

stortingen in het verleden

De huidige vorm van het Nieuwe Meer is ontstaan door zandwinning, in het westelijk deel (tot 1958) tot NAP -40 meter en in het oostelijk deel (1965 tot 1971) tot ruim NAP -30 meter. In de pe-

⁶ De Sumatrakade is één van de Amsterdamse stortlocaties. Er mag alleen klasse 0 , 1 en 2 specie worden gestort. De locatie heeft een capaciteit van $0,3$ miljoen m^3 en zal volgens verwachting in 2005 moeten worden gesloten. Meer recente indicaties duiden echter op een vervroeging van die datum. Thans wordt eerder gedacht aan 2001.

riode 1962 tot 1988 is in de westelijke zandwininput baggerspecie uit de Amsterdamse grachten gestort. Deze baggerspecie was vaak sterk verontreinigd met zware metalen en PAK's, tot de (huidige) klasse 3, maar gezien de geschiedenis kan een klasse 4 niet op voorhand worden uitgesloten, aldus de Startnotitie. Langs de noordoever is, met behulp van een Baileybrug, puin gestort. Uit een peiling uit 1991 bleek de maximale diepte in zowel in het westelijke als in het oostelijke deel circa NAP -30 meter te zijn. De dikte van de gestorte specielaag varieerde van 1 tot 15 meter. In het midden van het westelijk deel is de sliblaag het dikst, in het oostelijk deel het dunst (1 à 2 meter).

Aangenomen mag worden dat, sinds 1988 het storten van baggerspecie is gestaakt, de consolidatie van die specie is gevorderd. Het uittreden van poriewater uit de specie zal voor een deel achter de rug zijn. Door nu te gaan verondiepen bestaat de kans dat de aanwezige specie verder gaat consolideren en opnieuw verontreinigd poriewater gaat uittreden, met als gevolg kans op verspreiding van toxische stoffen en nutriënten naar grond- en oppervlaktewater. Aan de andere kant speelt de zogenoemde 'aging', dat is het effect dat verontreinigingen zich in de loop van de tijd vaster binden aan de vaste deeltjes, waardoor het uittreden van verontreinigingen afneemt.

kwaliteit waterbodem in het Nieuwe Meer

Voor de bepaling van de effecten van de consolidatie en daardoor de effecten op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en op de ecologie is het noodzakelijk om de eigenschappen van de waterbodem van het Nieuwe Meer te kennen. In bijlage 2.I. (notitie 'Randvoorwaarden en uitgangspunten') zijn de beschikbare gegevens samengevat. Geconcludeerd is dat over de toplaag en over de diepere lagen van de waterbodem summiere gegevens aanwezig zijn, die goed overeen komen met de gegevens over de waterbodems in de Amsterdamse wateren. Het is echter niet uit te sluiten dat de waterbodem een (aanzienlijk) slechtere kwaliteit kan hebben dan de beschikbare gegevens doen vermoeden, temeer omdat tot 1970 ook zuiveringsslib is gestort. Daarom is geconcludeerd dat een nader waterbodem- en grondwaterkwaliteitonderzoek noodzakelijk is. Indien uit dat onderzoek zou blijken dat er een klasse 4 waterbodem aanwezig is, dient er wellicht een saneringsplan te worden opgesteld. De provincie Noord-Holland is hiervoor bevoegd gezag. Daarom dient de wijze waarop het aanvullende onderzoek wordt uitgevoerd, te zijn goedgekeurd door de provincie. Bijlage 2.II. geeft het Plan van aanpak voor het aanvullende onderzoek zoals dat is opgesteld, mede in overleg met de provincie.

conclusie

Teneinde de effecten van de verondieping voldoende nauwkeurig te kunnen beschrijven, is nader waterbodem- en grondwaterkwaliteitonderzoek nodig. De aanpak van het onderzoek dient te zijn goedgekeurd door de provincie Noord-Holland.

2.2.2. Algengroei

problemen in het verleden

Een belangrijk aandachtspunt in verband met de ecologie van het Nieuwe Meer is de algengroei. Al sinds de jaren zestig ontstond er in het Nieuwe Meer overlast als gevolg van overmatige algengroei. Dit had tot gevolg dat de bewoners van de woonschepenhavens en de gebruikers van de jachthavens aan de noord- en oostzijde van het meer 's zomers enorme stankhinder ondervonden door het afsterven en rotten van algendrijflagen, die met de heersende windrichting de havens in werden gedreven. Een ander gevolg was dat de recreatieve functie van het Nieuwe Meer ernstig werd aangetast. Dit gold zowel voor het zwemmen en varen als voor de aanblik op het water vanaf de wandelpaden en de terrassen van de watersporthavens.

Algenoverlast

Microcystis aeruginosa is de cyanobacterie (blauwalg) die verantwoordelijk was voor de algenoverlast in het Nieuwe Meer voordat de menginstallatie in 1992 is aangelegd. Deze alg is in het bezit van een gasvacuole (gasbelletje), dat hem in staat stelt zich in de bovenste waterlagen van diep water te handhaven. Deze bovenste waterlaag is voor de alg erg interessant,

omdat hier voldoende licht aanwezig is voor de fotosynthese, het proces waarmee onder invloed van licht koolzuur en water worden omgevormd tot suikers en zuurstof en dat de basis van het leven op aarde vormt. In het licht zorgt de vorming van suikers dat de soortelijke massa van de algen toeneemt en de algen gaan zinken. Aangekomen in het donker worden de suikers verbruikt waardoor de soortelijke massa weer afneemt en de alg opstijgt. Op deze manier pendelt de alg op en neer in de bovenste waterlaag. Andere algen, die geen gasvacuole of andere middelen hebben om zich actief door de waterkolom te bewegen (zoals trilharen), zinken in diep water uiteindelijk weg en sterven. De gasvacuole verschaft *Microcystis* in diep water dus een zeer belangrijk competitief voordeel ten opzichte van algen die geen gasvacuole bezitten.

Een groot nadeel van *Microcystis* is dat de soort drijfblazen vormt welke potentieel toxisch voor mens en dier zijn. Drijfblazen ontstaan meestal in de zomer bij mooi weer met weinig wind. In de loop van de nacht ontstaat aan het wateroppervlak een filmpje van algen. Deze algen hebben de hele nacht suikers verbruikt en zijn dus omhoog gekomen, waarbij ze zijn 'doorgeschoten' tot aan het wateroppervlak. Aan het oppervlak worden de algen door een geringe wind 'opgepakt' en naar de oevers getransporteerd. Aan de oever beginnen vele laagjes algen over elkaar heen te schuiven totdat er dikke drijfblazen ontstaan. Hierbij sterven veel algen omdat ze niet meer in staat zijn te zinken, te lang worden blootgesteld aan de zon, op de oevers afgezet worden e.d..

oplossingen

Sinds 1992 is de algenproblematiek echter onder controle gebracht door de aanleg van twee menginstallaties. Deze menginstallaties verstoren het natuurlijke pendelgedrag van *Microcystis*. De alg wordt gedwongen in de verticale circulatie mee te gaan. Dit resulteert erin dat de alg zijn competitieve voordeel ten opzichte van andere algensoorten zonder gasvacuole verliest en weggeconcentreerd wordt. Thans domineren in het (gemengde) Nieuwe Meer vooral zogenaamde kiezelwieren (Diatomeeën), die als gevolg van een siliciumskelet vrij zwaar zijn en in ongemengde systemen snel zouden uitzakken. De totale hoeveelheid algen is ongeveer gelijk gebleven aan de situatie voor de menging.

Wanneer de menginstallatie wordt uitgezet en er verder geen andere maatregelen worden getroffen, dan mag worden verwacht dat *Microcystis* snel weer zal gaan domineren en dat de problemen zullen terugkeren. Een randvoorwaarde van het project is dat dit niet mag gebeuren.

conclusie

Door de voorgenomen verondieping van het Nieuwe Meer zal de algenproblematiek wellicht kunnen terugkeren. Onderzocht moet worden hoe dit kan worden voorkómen: door een (aangepaste) menginstallatie of door andere maatregelen of voorzieningen.

2.2.3. De ecologische meerwaarde

algemeen

Een secundair doel van de verondieping van het Nieuwe Meer is het streven naar het bereiken van een ecologische meerwaarde. In de Startnotitie is deze doelstelling niet geconcretiseerd maar uit de discussies naar aanleiding van de Startnotitie is opgemaakt dat deze doelstelling ruim moet worden opgevat. De volgende uitgangspunten zijn aan de orde:

- het Nieuwe Meer is een intensief recreatief gebruikt meer. Dat wil zeggen dat een ecologische meerwaarde zo mogelijk gepaard moet gaan met een recreatieve meerwaarde. Het samengaan van ecologie en recreatie sluit aan bij het huidige groenbeleid van Nederland en van Amsterdam;
- een optimale afstemming met de andere herinrichtingsplannen is een randvoorwaarde van het project (paragraaf 1.1.). Dit betekent dat het streven naar een ecologische meerwaarde zo mogelijk gepaard moet gaan met een verdere invulling van plannen als de Groene AS, het Econet, het Ecolint en de verbreding van de Bosbaan;
- het streven naar het bereiken van een ecologische meerwaarde kan betrekking hebben op alle oeverinrichtingen van het meer, maar ook op de waterkwaliteit. Een verbetering daarvan kan immers een belangrijke aanjager zijn voor een verbetering van de ecologie zelf.

conclusie

In het kader van dit MER moet een nadere invulling worden gegeven aan het streven naar het bereiken van een ecologische meerwaarde. Hierbij wordt binnen het begrip ecologie de recreatie mede begrepen.

2.3. Randvoorwaarden en uitgangspunten

2.3.1. Randvoorwaarden en uitgangspunten van de initiatiefnemer

De initiatiefnemer heeft in de Startnotitie zeven randvoorwaarden gesteld waaraan de verondieping van het Nieuwe Meer moet voldoen. Deze randvoorwaarden zijn:

- de toe te passen baggerspecie (klasse 0, 1 en 2) moet voldoen aan de normen van de te verstrekken Wvo-vergunning;
- de uitvoering van de verondieping moet passen binnen het reeds lopende project dat is gericht op het voorkomen van algenbloei;
- er mag geen verslechtering optreden van de waterkwaliteit ofwel de negatieve effecten op de waterkwaliteit moeten verwaarloosbaar klein zijn;
- er mag geen verslechtering optreden van het ecosysteem ofwel de negatieve effecten op het ecosysteem moeten verwaarloosbaar klein zijn;
- het bergend oppervlak in het Nieuwe Meer mag niet verminderen;
- er moet een optimale afstemming plaatsvinden met andere herinrichtingsplannen in het Nieuwe Meer;
- er moet sprake zijn van een afdekking van de verontreinigde waterbodem.

2.3.2. Mening en wensen van de bevolking

Tijdens de inspraak op de Startnotitie heeft de bevolking, zowel betrokken particuliere bewoners als instanties, zijn zorgen geuit over het project. Daarbij speelden vooral een rol de zorg voor de bodem- en waterkwaliteit, voor de algenproblematiek en voor de ecologische inrichting van de plas, één en ander in relatie tot de functies van de plas voor de recreatie (varen, zwemmen, vissen), de woonschepen en de jachthavens. In dat kader zijn vele vragen gesteld, aandachtspunten naar voren gebracht, te bestuderen studieaspecten genoemd en voorwaarden gesteld. Ook werd gesteld dat in het Nieuwe Meer eigenlijk geen nieuwe baggerspecie zou mogen worden gestort, maar dat de aanwezige baggerspecie zou moeten worden gesaneerd.

Over het onderzoek werden de volgende wensen naar voren gebracht:

- de aanwezigheid van klasse 4-specie op de bodem en in de jachthavens moet goed bekend zijn en zo nodig nader worden onderzocht;
- de effectbeschrijving moet niet alleen cijfertjes bevatten maar moet ingaan op de daadwerkelijke gevolgen voor flora en fauna;
- belangrijke studieaspecten zijn: de inhoud van de ecologische meerwaarde en de effecten op de woonboten, op de jachthavens, op de oevers, op de bevaarbaarheid en op de kwaliteit van het zwemwater;
- er moet aandacht worden geschonken aan de tegenstelling tussen enerzijds de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers en de daarmee gepaard gaande toename van de recreatie en anderzijds de (niet gewenste) verkleining van het wateroppervlak en de aanwezigheid van scheepvaart die daardoor zou kunnen opschuiven in de richting van de recreanten;
- er moet een afstemming komen tussen de verschillende plannen; genoemd werden de plannen voor de Bosbaan, de Oeverlanden, het bestemmingsplan Jachthavengebied.

Over de inhoud van de plannen werden de volgende wensen geuit:

- creëer s.v.p. meer ankerplaatsen voor de recreatievaart;
- probeer s.v.p. in de gehele plas een zwemwaterwaterkwaliteit te realiseren;
- creëer s.v.p. plaatsen waar de bagger uit de jachthavens kan worden gestort.

Verder werden door de bevolking de volgende voorwaarden gesteld:

- de baggerspecie moet worden ontdaan van grove bestanddelen alvorens ze wordt gestort;
- de passerende baggerspecieboten mogen geen zuigende werking veroorzaken;
- bij het storten van de baggerspecie moet de minst vervuilende wijze worden toegepast;
- de waterkwaliteit mag niet slechter worden dan momenteel;
- de algenproblematiek van vroeger mag niet meer terugkomen;
- het wateroppervlak voor de recreatievaart mag niet worden verkleind;
- een goede bevaarbaarheid van de plas moet zijn verzekerd;
- ook na de verondieping mag geen last ontstaan van overtollig water;
- ook na de verondieping mag er geen sprake zijn van erosie die, mede onder invloed van wind en golven, de havens doet dichtslibben.

Tenslotte werden voor de toekomst de volgende voorwaarden gesteld:

- er dient een handhavingplan te worden opgesteld;
- in verband met de onzekerheden over de uitkomsten van het onderzoek dienen harde garanties te worden afgegeven dat de voorwaarden ook daadwerkelijk worden nagekomen.

In relatie tot de gestelde vragen en voorwaarden is door de betrokken wethouder van Amsterdam aangegeven dat het project een tweeledige doelstelling heeft: ten eerste het bieden van een mogelijkheid voor het storten van baggerspecie klasse 0, 1 en 2 en ten tweede het streven naar een ecologische meerwaarde. Het project zou niet door kunnen gaan indien het MER niet zou aantonen dat het project aan deze doelstellingen en aan de voorwaarden van het Hoogheemraadschap en van de gemeente Amsterdam zou kunnen voldoen. Wat betreft de waterkwaliteitsaspecten komen de belangen van Amsterdam en de bevolking overeen, aldus de wethouder. Door het bevoegd gezag (het Hoogheemraadschap van Rijnland) is eveneens aangegeven uit te gaan van een gelijkblijvende waterkwaliteit. Indien het Hoogheemraadschap daarvan niet zou worden overtuigd, wordt geen vergunning verleend.

2.3.3. Beleidskader overheidsbeleid

Op verschillende bestuurlijke niveaus is beleid geformuleerd over de verwijdering en berging van baggerspecie. Daarnaast is er op verschillende bestuurlijke niveaus beleid geformuleerd dat voorwaarden oplegt aan de wijze waarop de berging van baggerspecie wordt uitgevoerd, zoals dat is neergelegd in de ruimtelijke ordening en het beleid voor natuur en landschap. In deze paragraaf wordt dit beleid kort geschetst en wordt aangegeven wat de relaties zijn met het voornemen het Nieuwe Meer te verondiepen.

2.3.3.1. Waterbodem- en baggerspeciebeleid

waterbodem- en baggerspeciebeleid van de rijksoverheid

Vierde Nota Waterhuishouding (Ministerie van V&W, 1998)

Voor de besluitvorming in het kader van de Vierde Nota Waterhuishouding is het voorgaande beleid ('Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie', 1993) geëvalueerd. In de Vierde Nota Waterhuishouding wordt gesteld dat baggerspecie die vrijkomt bij het onderhoud van vaarwegen, havens, grachten, sloten, etc. weer bruikbaar moet zijn als een waardevolle grondstof en vrij benut moet kunnen worden voor diverse toepassingen. Verwerken kan dan worden beperkt en storten zal tot de uitzonderingen behoren. Erkend wordt dat het ontbreken van depotruimte en het gebrek aan verwerkingsmogelijkheden tegen redelijke kosten geleid heeft tot achterstallig onderhoud. Uit recente inventarisaties is tevens gebleken dat het aanbod van baggerspecie groter is dan verwacht.

Aangegeven wordt dat er onderzoek zal worden verricht naar de mogelijkheden van baggerberging in diepe putten. Terugkomend op het beleid zoals geformuleerd in het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie, blijkt nu dat de doelstelling dat in 2000 de klasse 2 specie niet meer ontstaat,

te optimistisch is geweest. Daarom is het standpunt herzien en wordt in de Vierde Nota Waterhuishouding aangegeven dat voorlopig - onder voorwaarden - doorgegaan kan worden met het verspreiden van klasse 2 specie op het land en in het oppervlaktewater. De klasse-indeling en beoordeling van baggerspecie volgens het ENW-beleid is op 16 juni 2000 herzien.

In afwachting van een betere onderbouwing en meer nuancering in de verspreidingscriteria blijven de huidige criteria voor verspreiding (toetsingswaarde, gehaltetoets) in water, conform het ENW-beleid (1993), voorlopig van kracht.

toetsingsgrondslag

Voor het beoordelen van emissies en effecten op het oppervlaktewater door het verspreiden van klasse 0, 1 en 2 specie is derhalve geen wettelijk toetsingskader beschikbaar. In principe is de activiteit conform de NW4 toegestaan. Indien de verondieping echter zou worden opgevat als een 'werk' en de baggerspecie daarin als een 'niet-vormgegeven bouwstof', bevat het Bouwstoffenbesluit nadere regels en een toetsingskader. In het hiernavolgende is een indicatieve toetsing aan het Bouwstoffenbesluit uitgevoerd. Op deze wijze ontstaat indicatief inzicht in de eisen die het Bouwstoffenbesluit stelt aan de kwaliteit en verontreinigingsgraad van grond en bouwstoffen en in de hieraangaaende algemene vrijstelling van het verspreiden van klasse 0, 1 en 2 specie.

Indicatieve toetsing aan het Bouwstoffenbesluit

Volgens het Bouwstoffenbesluit moeten de toe te passen gronden of bouwstoffen getoetst worden aan 'immissiewaarden' en aan 'samenstellingwaarden'. Vanwege het indicatieve karakter van deze toetsing wordt alleen naar de meest kritische parameters van baggerspecie gekeken, te weten: Arseen, Cadmium, Koper, Lood, Zink, Minerale olie en Naftaleen (bron: de nota "Bouwstoffen nader bekeken"). Als eerste wordt getoetst aan de samenstellingwaarde. In de navolgende tabel zijn van de genoemde parameters gegeven: de maximaal toelaatbare samenstellingwaarden conform het Bouwstoffenbesluit en de samenstellingwaarden van de baggerspecie (de slechtste klasse 2 en de meest waarschijnlijke baggerspecie).

Indicatieve toetsing van de te storten specie aan het Bouwstoffenbesluit

Stof	Samenstellingwaarden Bouwstoffenbesluit (mg/kg ds) ¹⁾	Immissiewaarden Bouwstoffenbesluit (mg/m ² per 100 jaar)	Slechtste klasse 2 specie (mg/kg ds) ²⁾	Meest waarschijnlijke specie (mg/kg ds) ²⁾
Arseen	55	435	55	19
Cadmium	12	12	7,5	1,5
Koper	190	540	90	59
Lood	530	1275	530	163
Zink	720	2100	720	344
Minerale olie	500	n.v.t.	3000	894
Naftaleen	5	n.v.t.	n.v.t.	0,2

¹⁾ cijfers gelden voor droge stof met 25% lutum en 10% humus

²⁾ bron: bijlage 2.1.

Op basis van deze indicatieve toetsing blijkt de te storten baggerspecie, wat deze stoffen betreft, aan het Bouwstoffenbesluit te voldoen met uitzondering van minerale olie. De maximaal toelaatbare samenstellingwaarde (500 mg/kg) is veel lager dan die in de slechtste klasse 2 of de meest waarschijnlijke baggerspecie. Omdat de anorganische parameters voldoen is een toetsing aan immissiewaarden niet nodig. Immissiewaarden voor minerale olie zijn niet voorhanden. Opgemerkt wordt dat de ervaring leert dat de gemeten concentratie aan minerale olie met gemiddeld een factor 10 naar beneden gaat, indien minerale olie wordt geanalyseerd met behulp van de nauwkeurigere GCMS (gaschromatografie-massaspectrometrie) in plaats van de gebruikelijke, maar grovere GCID (gaschromatografie-ionisatiedetectie). In dat geval zou de indicatieve toetsing voor alle onderzochte parameters aan de samenstellingwaarde voldoen.

Een ander aandachtspunt in de Vierde Nota Waterhuishouding voor waterbodems is onder meer het stimuleren van het inhalen van baggerachterstanden in de gemeenten. Daarnaast zal het realiseren van meer depots prioriteit krijgen op rijksniveau, omdat extra stort- en verwerkingscapaciteit

teit nodig is. De aandacht bij het verwerken zal in het bijzonder worden gericht op de toepassing van eenvoudige technieken. De verwerkingsdoelstelling blijft 20%.

waterbodem- en baggerspeciebeleid van de provincie Noord-Holland

Waterhuishoudingsplan 1998-2002 (provincie Noord-Holland, 1998)

Met de totstandkoming van het Waterhuishoudingsplan 1998-2002 van de provincie Noord Holland zijn het Baggerspecieplan en de beleidsnota Waterbodembeleid van de provincie komen te vervallen. Het waterbodembeleid in Noord Holland is, net als in het landelijke beleid, geïnspireerd op de 'waterladder' van Lansink: eerste prioriteit blijft het voorkomen van verontreiniging, bij verwijdering geldt de voorkeursvolgorde: verspreiden, verwerken/hergebruik, en als laatste storten.

Eén van de beleidslijnen is dat het huidige verspreidingsbeleid voor klasse 1 en 2 specie wordt voortgezet: dit mag in beginsel op de kant worden gezet. In de komende planperiode wordt baggerspecie die niet kan worden verspreid en die niet voor nuttige toepassing / hergebruik in aanmerking komt, zoveel als redelijkerwijs verlangd kan worden, in tussendepots ontwaterd. Alleen niet verwerkbaar/herbruikbaar specie kan vervolgens worden gestort op regionale stortplaatsen. Van een eventueel gebruik van diepe putten als mogelijke oplossing voor klasse 0, 1 en 2 specie zal pas gebruik gemaakt kunnen worden als aangetoond is dat er geen negatieve milieu-effecten uit voortkomen en alle benodigde vergunningen verkregen zijn.

Naast het gebrek aan verwerkings- en stortcapaciteit (de capaciteit van de regionale stortplaatsen is te klein voor het aanbod uit rijks- en regionale wateren; daarom blijft het realiseren van grootschalige baggerdepots noodzakelijk), blijft gebrek aan geld een probleem. Voor de aanwezige verontreinigde baggerspecie moeten betaalbare oplossingen worden gevonden. Verspreiding in water of op land komt daarbij als goedkoopste oplossing in aanmerking.

Milieubeleidsplan 1995-1999 (provincie Noord-Holland, 1995)

In het derde provinciale Milieubeleidsplan van de provincie Noord Holland wordt aangegeven dat baggerspecie klasse 1 en 2, na milieuhygiënische toetsing, mag worden verspreid c.q. geborgen in het oppervlaktewater.

waterbodem- en baggerspeciebeleid van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

Baggerbeleidsplan (Hoogheemraadschap AGV en DWR, 1999)

In het Baggerbeleidsplan van AGV en DWR wordt beschreven welke extra bagger-inspanning voor de komende jaren is voorgenomen. Toenemende problemen vragen de komende decennia om een intensieve aanpak. Gesignaleerde problemen zijn een gebrek aan geschikte bewerkingstechnieken, een tekort aan stortcapaciteit en onacceptabel hoge stortprijzen. Aangegeven wordt dat de verantwoordelijkheid voor het zoeken naar een gepaste bestemming voor de 'schone' bagger bij de gemeenten ligt. In het Achtergronddocument bij het Baggerbeleidsplan worden de uitgangspunten voor baggerverwerking weergegeven. De eerste voorkeur betreft het direct op de kant zetten en het verspreiden in oppervlaktewater. De tweede voorkeur betreft het nuttig toepassen en hergebruiken. Als laatste verwerkingsoptie kan de baggerspecie gecontroleerd gestort worden.

waterbodem- en baggerspeciebeleid van de gemeente Amsterdam

Nota Verwijdering en verwerking van baggerspecie in Amsterdam 1995-2015 (Stuurgroep Milieu, 1996)

Het uitgangspunt is dat de klasse 0, 1 en 2 baggerspecie wordt gescheiden van de klasse 3 en 4 specie, vanwege het feit dat de eerste groep in aanmerking komt voor bredere toepassingen (verspreiding in het milieu) of een (ongereinigde) nuttige toepassing. Amsterdam hanteert als uitgangspunt dat baggerspecie (klasse 0 t/m 4) voor verspreiding respectievelijk (ongereinigde) nut-

tige toepassing in aanmerking komt wanneer deze verwerkingsmogelijkheden een hoger milieurendement hebben dan de overige verwerkingsmogelijkheden.

Bij het selecteren van verwerkingsmogelijkheden voor baggerspecie wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de verwerking van baggerspecie de (toekomstige) toegekende functies van het zoekgebied niet mag belemmeren en waar dat kan dient te versterken. Deze aanpak moet ertoe leiden dat het verwerken van baggerspecie gecombineerd kan worden met andere functies en dat ruimtelijke aantasting van het betreffende gebied voorkomen wordt. Wanneer de gewenste leefmilieukwaliteit niet wordt behaald, wordt met compenserende maatregelen de kwaliteit in een gebied behouden of versterkt.

Amsterdams Programakkoord 1998-2002

In 1988 is het storten van baggerspecie, puin en drijfvuil in het Nieuwe Meer gestaakt vanwege de grote maatschappelijke weerstand die deze wijze van storten opriep. In het programakkoord van 1990-1994 is opgenomen dat in het Nieuwe Meer geen baggerspecie meer gestort wordt. Dit beleid is in het programakkoord 1998-2002 niet gewijzigd. Gelet op het huidige voornemen van de gemeente Amsterdam zou dit beleid gewijzigd dienen te worden. Dit MER is de aanzet hiertoe; de gemeente Amsterdam zal op basis van de resultaten van de m.e.r.-procedure een keuze maken.

Waterplan Amsterdam (concept d.d. 20 juni 2000)

In het Waterplan Amsterdam zijn onder meer doelstellingen, knelpunten en acties aangegeven voor het beheer en onderhoud van het water, de oevers en de waterkeringen van Amsterdam. Voor de baggerverwerking is een streefbeeld voor 2030 geformuleerd dat is vertaald in doelstellingen voor de kortere termijn (2006) over inhoud, organisatie en communicatie en afstemming. Voor beheer en onderhoud zijn richtlijnen opgesteld. Daarin is onder meer opgenomen dat bij verbeteringsmaatregelen en herinrichtingsplannen waar mogelijk ruimte moet worden gereserveerd voor het op de kant zetten of ontwateren en het vervolgens lokaal verspreiden of hergebruiken van bagger. Als voorkeursvolgorde voor verwerking wordt aangegeven: 1^e waar mogelijk op de kant zetten, 2^e direct nuttig toepassen in het water of op het land, 3^e nuttig toepassen van ontwaterde baggerspecie. Vervolgens wordt een aantal nader uit te werken acties genoemd. Actie 78 zegt 'Bij een aantal stadsdelen kan niet worden gebaggerd omdat de baggerspecie niet op de kant kan worden gezet en er in de buurt geen locatie is waar de baggerspecie kan worden verspreid of ontwaterd..... De betreffende stadsdelen zoeken in overleg met DWR binnen hun gebied naar locaties voor verspreiding / verwerking van baggerspecie'.

Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat in eerste instantie moet worden gezocht naar landdepots en dat niet direct op het Nieuwe Meer kan worden gerekend.

2.3.3.2. Ruimtelijk beleid en natuurbeleid

ruimtelijk beleid en natuurbeleid van de rijksoverheid

Natuurbeleidsplan

In het Natuurbeleidsplan is aan de westzijde van Amsterdam een ecologische en recreatieve verbindingszone onder de naam 'de Groene AS' geprojecteerd. Deze verbinding is noodzakelijk omdat het de laatste potentiële groene ader is tussen het veenweidegebied van het Groene Hart en dat rondom Spaarnwoude. Het Nieuwe Meer en zijn directe omgeving behoren tot deze ecologische verbindingszone 'de Groene AS'. In het provinciale beleid is dit verder geconcretiseerd.

ruimtelijk beleid en natuurbeleid van de provincie Noord-Holland

Streekplan

Het Nieuwe Meer behoort tot het plangebied van het Streekplan Amsterdam (1996). Dit ruimtelijk beleid is verder uiteengezet in het Structuurplan van de gemeente Amsterdam.

Milieubeleidsplan 1995-1999

Het gebied ten zuiden van het Nieuwe Meer is in het Milieubeleidsplan 1995-1999 van de provincie Noord Holland aangewezen als Milieubeschermingsgebied categorie II, ofwel als Uitwerkingsgebied conform het intentieprogramma Bodembeschermingsgebieden. Dit zijn gebieden die extra bescherming nodig hebben vanwege hun waardevolle bodem. Bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen worden hier geweerd. Voor het Nieuwe Meer zijn geen regels in de provinciale Milieuverordening opgenomen.

provinciaal natuurbeleid

Zowel het Nieuwe Meer als het Amsterdams Bos en het Jachthavengebied maken deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. In de deelnota 'Ecologische structuren en natuur- en landschapsbouw' is deze ecologische hoofdstructuur onderverdeeld in deelgebieden of deelsystemen. Het provinciaal natuurbeleid is verder geconcretiseerd in het streekplan, en zoals vermeld kan voor de uitwerking van het gebied waarin het Nieuwe Meer ligt verwezen worden naar het Structuurplan van de gemeente Amsterdam.

De Groene AS is een uitvloeisel van het nationale Natuurbeleidsplan, de provinciale Beleidsnota 'Natuur en landschap PEHS' en het Randstadgroenstructuurbeleid. In het Ontwikkelingsplan 'De Groene AS' wordt aangegeven hoe deze verbindingzone succesvol aangepakt kan worden

Waterhuishoudingsplan 1998-2002, 'Stilstaan bij stromen'

In het Waterhuishoudingsplan van de provincie Noord Holland wordt aan een aantal aspecten van het watersysteem minimumeisen gesteld om een basisbescherming te bieden aan de belangen van natuur en gebruikers. Hiertoe heeft de provincie voor 19 watertypen ecologische kwaliteitsnormen geformuleerd. De normen voor de waterkwaliteit zijn afhankelijk van de functie die aan wateren is toegekend. In het Waterhuishoudingsplan zijn aan alle wateren functies toegekend, waaraan specifieke doelstellingen en beleidslijnen gekoppeld zijn voor waterbeheer, peilbeheer en inrichting. De strengste normen gelden voor wateren met de hoofdfunctie natuur: de streefwaarde. Voor wateren zonder een natuurfunctie zijn de minst strenge normen van kracht: de basiskwaliteitsnormen. Aan wateren met een nevenfunctie natuur is het middelste normenniveau verbonden. De invulling van de normen is afhankelijk van het watertype.

Op de functiekaart voor concrete toetsing is aan het Nieuwe Meer de functies 'zwemwater' en 'boezemwater met nevenfunctie natuur' toegekend. Op de ontwikkelingskaart voor de langetermijnvisie krijgt het Nieuwe Meer eveneens de functie 'boezemwater met nevenfunctie natuur'.

De doelstelling voor de functie 'zwem- en recreatiewater' luidt dat de waterkwaliteit en de inrichting zodanig zijn dat het water geen gevaar oplevert voor de gezondheid en de veiligheid van zwemmers. De beleidslijnen voor de functie zwem- en recreatiewater zijn:

- indien effluentlozingen of riooloverstorten plaatsvinden die de kwaliteit van wateren met de functie zwem- en recreatiewater negatief beïnvloeden, worden zodanige maatregelen genomen dat de volksgezondheid geen gevaar loopt;
- ongezuiverde huishoudelijke en bedrijfslozingen op water met een zwem- en/of recreatiefunctie worden opgeheven.

Voor wateren met de hoofd- en nevenfunctie 'natuur' wordt een zodanige kwaliteit van water, waterbodem en oevers nagestreefd dat de potenties van het watersysteem maximaal worden ontwikkeld en de biodiversiteit van het watermilieu wordt vergroot. Voor gebieden met een nevenfunctie natuur dienen de omstandigheden niet verder te verslechteren. Gestreefd wordt naar een aanzienlijke verbetering.

ruimtelijk beleid en natuurbeleid van het Hoogheemraadschap van Rijnland

Waterbeheersplan Rijnland

Momenteel wordt door het Hoogheemraadschap een Waterbeheersplan opgesteld. Dit plan is in voorbereiding en nog niet openbaar,

ruimtelijk beleid en natuurbeleid van de gemeente Amsterdam

Structuurplan

Voor de bescherming van het Amsterdamse groen en water op het niveau van de stad, is het Structuurplan bepalend. Alle (her)inrichtingsplannen en bouwplannen worden in principe getoetst aan de bestemmingsplannen, welke op hun beurt weer getoetst worden aan het structuurplan.

Bij het verondiepen van het Nieuwe Meer is geen sprake van herinrichting of bouwen, maar mogelijk kan bij de realisering van een ecologische meerwaarde wel sprake zijn van herinrichting. Het Structuurplan van Amsterdam is vertaald in de afzonderlijke bestemmingsplannen.

Groen in Amsterdam (1998)

Over de Noordelijke Oeverlanden van het Nieuwe Meer stelt de nota dat deze een belangrijke ecologische waarde vertegenwoordigen en deel uitmaken van de Groene AS. Tegelijkertijd is er de wens om het gebruik te intensiveren, met name voor de oever- en waterrecreatie. De toekomst van de oeverlanden ligt in een combinatie van functies waarbij de natuur- en belevingswaarden van de plas met zijn oevers de randvoorwaarden aangeven.

concept-Bestemmingsplan 'Jachthavengebied en Amsterdams Bos' (2000), Zuideramstel

Dit plan betreft het 'Jachthavengebied en Amsterdams Bos', gelegen aan de oostoever van het Nieuwe Meer. Een deel van het Nieuwe Meer (vaargeul) behoort tot het plangebied. Het Jachthavengebied betreft een watersportgebied van circa 25 ha en is opgebouwd uit een viertal landtongen met doodlopende ontsluitingswegen. Het Amsterdams Bos is een van de vijf regionale recreatiegebieden rond Amsterdam. In het concept-bestemmingsplan zijn plandoelstellingen opgenomen voor het Jachthavengebied en het Amsterdams Bos.

De gronden op de plankaart bestemd voor 'vaarwater Wa' zijn bestemd voor vaarwater, waterhuishouding, ligplaatsen, en groenvoorzieningen. Tevens zijn binnen 'Wa' de bestemmingen 'Aardgastransportleiding met veiligheidsstrook' en 'Brug' op de plankaart aangegeven. Het dempen van water of het ophogen van waterbodems is verboden, behalve als een aanlegvergunning is verstrekt. Voor de gronden met de aanduiding 'Aardgastransportleiding met veiligheidsstrook' geldt eveneens een aanlegvergunningenstelsel.

bestemmingsplan 'De Oeverlanden', stadsdeel Slotervaart-Overtoomseveld (vastgesteld in 1993)

De bestemming van het Nieuwe Meer is 'water' (art 11). De aangewezen functies zijn waterberging, sierwater, recreatiedoeleinden en vaarwater; 0,5% van het wateroppervlak mag worden aangeplempt voor landhoofden en oevervoorzieningen. Het gebruik als ligplaats voor woon- en/of bedrijfsschepen is verboden, met uitzondering van een pontveer tussen De Oeverlanden en het Amsterdamse Bos.

2.3.3.3. Overige gemeentelijke ontwikkelingen

project 'Verbreiding Bosbaan'

De gemeente Amsterdam is voornemens de Bosbaan te verbreden en 8 roeibanen te realiseren. Er is een variantenstudie opgesteld omtrent de inpassing van de nieuwe baan. In het 'Beleidsplan Amsterdams Bos' en 'Rapportage Bosbaan 1996' wordt gesteld dat de natuurwaarden die door het verbreden van de Bosbaan verloren gaan, gecompenseerd moeten worden in het Nieuwe Meer. De vrijkomende grond wordt gebruikt voor de aanleg van natte rietlanden langs de zuidelijke oevers van het Nieuwe Meer.

Natte Econet en Ecolint

Overige relevante ontwikkelingen van de gemeente Amsterdam betreffen het zogenaamde Natte Econet en het Ecolint. Het Natte Econet betreft een te realiseren netwerk van ecologische verbindingen langs oevers van waterlopen. Voor het Nieuwe Meer betreffen dit verbindingen met de Slooterplas en met de Ringlijn. Het Ecolint betreft een ecologische verbindingszone tussen het Nieuwe Diep en het Nieuwe Meer. In paragraaf 4.5. worden beide plannen nader uiteengezet.

herinrichting oevers en jachthavens

Voor een deel van de (noordelijke) oeverlanden heeft de gemeente Amsterdam herinrichtingsplannen ten behoeve van de recreatie. Voor een oostelijk deel van de oevers zijn herinrichtingsplannen voor de jachthavens ontwikkeld. Voor een nadere toelichting op deze herinrichtingsplannen wordt verwezen naar paragraaf 4.5..

2.3.4. Te nemen besluiten

Voordat kan worden begonnen met het verspreiden van baggerspecie in het Nieuwe Meer zullen besluiten genomen moeten worden. Hierna volgt een opsomming van de te nemen besluiten.

het verstrekken van een Wvo-vergunning

Het verspreiden van baggerspecie klasse 0, 1 en 2 in het Nieuwe Meer valt onder categorie C (het opslaan, behandelen of verwerken van afvalstoffen) van het besluit van 8 mei 1989 (Stb. 213), zoals bedoeld in artikel 1, tweede lid, en artikel 31, vierde lid van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo). Op grond daarvan is een Wvo-vergunning nodig. Het Hoogheemraadschap van Rijnland is waterkwaliteitsbeheerder van het Nieuwe Meer en daarom bevoegd gezag voor de Wvo-vergunning. Bij de vergunning geldt als algemene voorwaarde dat geen verslechtering mag optreden van de water(bodem)kwaliteit.

het verlenen van een ontheffing van de Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland

De keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland is één van de verordeningen die de instandhouding van waterstaatsvoorzieningen (wateren, waterkeringen, kunstwerken etc.) moeten waarborgen. De bevoegdheid tot het opstellen van een keur volgt uit artikel 78 Waterschapswet. De keur is van toepassing op het beheersgebied van Rijnland. In de keur zijn verbods- en gebodsbepalingen opgenomen waarvan het bestuur, onder het stellen van nadere voorwaarden, schriftelijke ontheffing kan verlenen.

Voor het verondiepen van het Nieuwe Meer ('het verondiepen van boezemwateren') is een ontheffing van de keur nodig. Het verzoek hiertoe moet bij het Dagelijks Bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland worden ingediend.

het verlenen van een ontheffing van de Keur van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

Voor het eventueel aanpassen van het tracé van de waterkering in het kader van het streven naar een ecologische meerwaarde is een ontheffing nodig van de Keur van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht.

het aanpassen van het bestemmingsplan

Voor het eventueel aanpassen van het tracé van de waterkering in het kader van het streven naar een ecologische meerwaarde is eveneens een aanpassing nodig van het vigerende bestemmingsplan van de gemeente Amsterdam.

het verlenen van een aanlegvergunning

Voordat de waterbodems die binnen het bestemmingsplan 'Jachthavengebied en Amsterdamse bos' binnen de bestemming Wa (vaarwater) vallen, kunnen worden opgehoogd, is een aanlegvergunning noodzakelijk. Deze kan worden aangevraagd bij het DB van het stadsdeel Zuideramstel. De aanlegvergunning wordt slechts verleend als door de aanleg het belang van het vaarwater niet onevenredig wordt geschaad.

een milieuvergunning - niet aan de orde

Sinds de wijziging van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer (lvb) per september 1999 geldt er voor het in oppervlaktewater op of in de bodem brengen van schone tot matig verontreinigde onderhoudsspecie geen vergunningplicht meer op grond van de Wet milieubeheer (Wm). Uitgangspunt is dan wel dat het een gebied betreft met een waterbodembodem van een gelijke of slechtere kwaliteit dan de onderhoudsspecie. Omdat er in een Wvo-vergunning regels worden gesteld, geldt er op grond van artikel 10.2. Wm tevens geen stortverbod.

In de Nota van Toelichting behorend bij het Besluit van 28 juni 1999 inzake de wijziging van het lvb, is uiteengezet aan welke randvoorwaarden de uitsluiting van de Wm-vergunningplicht dient te voldoen:

- het Besluit betreft het in oppervlaktewateren op of in de bodem brengen van onderhoudsspecie van de klasse 0, 1 of 2, overeenkomstig de classificatie krachtens het Besluit vrijstellingen stortverbod buiten inrichtingen;
- de onderhoudsspecie mag ten hoogste dezelfde klasse hebben als de bodem van het oppervlaktewater waarin de onderhoudsspecie wordt gebracht;
- het besluit betreft uitsluitend inrichtingen die in open verbinding staan met ander oppervlaktewater.

In de Nota van Toelichting wordt onderscheid gemaakt tussen onderhoudsspecie en saneringspecie. De vrijstelling van de vergunningplicht krachtens de Wm geldt niet voor saneringspecie. Als een reactie op inspraak wordt het begrip 'onderhoudsspecie' nader uiteengezet. Benadrukt wordt dat het besluit alleen toeziet op het in oppervlaktewateren op of in de bodem brengen van onderhoudsspecie die vrijkomt bij reguliere onderhoudswerkzaamheden, zoals het baggeren van de waterbodembodem. Grond die vrijkomt bij het boren van een tunnel, bij de aanleg van een nieuwe haven(arm) of bij het verbreden of het verruimen van een kanaal, valt niet onder dit besluit.

Mocht de gemeente Amsterdam ook klasse 1 of 2 specie afkomstig van (groot)stedelijke projecten willen verspreiden in het Nieuwe Meer, dan dient ze een Wm-vergunning aan te vragen (de activiteit valt dan onder categorie 28 van het lvb).

een milieu-effectrapportage - niet verplicht

De verplichting tot het toepassen van m.e.r. ontstaat wanneer een overheidsorgaan een als m.e.r.-plichtig aangewezen besluit moet nemen over een activiteit waarvan in het Besluit m.e.r. is aangegeven dat die belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. In het Besluit m.e.r. is in onderdeel C vermeld voor welke activiteiten een MER moet worden opgesteld voordat een besluit mag worden genomen. Op grond van onderdeel 18.3. van bijlage C van het Besluit m.e.r. 1994 (gewijzigd 7 mei 1999) bestaat voor de oprichting van een inrichting bestemd voor het storten van baggerspecie alleen nog een verplichting om een MER op te stellen indien het baggerspecie van de klasse 3 of 4 betreft en in de inrichting tenminste 500.000 m³ baggerspecie wordt gestort of opgeslagen. Het opslaan van baggerspecie van de klassen 0, 1 en 2 is niet meer m.e.r.-plichtig. Op basis van bevindingen tijdens de uitvoering van het Beleids-MER berging baggerspecie (Witteveen+Bos, in opdracht van Rijkswaterstaat en VROM, 1993) is namelijk geconcludeerd dat er bij het in oppervlaktewateren op of in de bodem brengen van baggerspecie klasse 0, 1 of 2 nauwelijks milieugevolgen optreden.

Ook voor niet-m.e.r.-plichtige activiteiten of besluiten kan op basis van vrijwilligheid een MER worden opgesteld. Om tegemoet te komen aan de wensen van meerdere maatschappelijke organisaties heeft de wethouder Milieu van Amsterdam in augustus 1997 besloten (vooruitlopend op de wijzigingen van het Besluit m.e.r. in 1999) dat de gemeente Amsterdam op vrijwillige basis een MER op zal stellen in verband met haar voornemen om het Nieuwe Meer te verondiepen met baggerspecie klasse 0, 1 en 2.

Is de keuze gemaakt om een vrijwillige m.e.r.-procedure te volgen, dan dient, consequent, het hele wettelijke traject te worden doorlopen. Voor de inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. is in dit geval toestemming nodig van de ministers van VROM en LNV. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft als bevoegd gezag een gemotiveerd schriftelijk verzoek aan het ministerie van VROM ingediend voor het inschakelen van de Commissie voor de m.e.r.; de ministers van VROM en LNV hebben het verzoek beoordeeld en positief beschikt.

2.4. Probleemstelling

aanleiding

Op basis van het verwachte aanbod van baggerspecie en de huidige verwerkings- en/of stortcapaciteit wordt geconcludeerd dat de restcapaciteit voor het verwerken en storten van baggerspecie onvoldoende is voor zelfs de korte en middellange termijn (1995-2005). Onvoldoende verwerkings- en/of stortcapaciteit voor baggerspecie resulteert in stagnatie in de onderhoudswerkzaamheden van de waterwegen met als gevolg vermindering of verlies van de aan de watersystemen toegekende waterhuishoudkundige en nautische functies. Vanwege het belang van de uitvoering van deze werkzaamheden voor Amsterdam, is voldoende bergingscapaciteit noodzakelijk.

onderzoeksvragen

Het verondiepen van het Nieuwe Meer kan in beginsel een oplossing zijn voor het tekort aan bergingscapaciteit voor baggerspecie. De gemeente Amsterdam is voornemens deze bergingscapaciteit te benutten voor de onderhoudsspecie klasse 0, 1 en 2 uit de Amsterdamse stadsboezem, en mogelijk ook voor de specie die afkomstig is uit onderhoud van de stadsdelen en onderhoudsspecie samenhangend met Amsterdamse (economische) belangen.

De vraag of en in welke mate een verondieping van het Nieuwe Meer een oplossing is voor het gebrek aan bergingscapaciteit voor Amsterdamse onderhoudsspecie klasse 0, 1 en 2 is dan ook de eerste onderzoeksvraag. Bij deze vraag spelen tevens vragen over de wijzen waarop dit voorplan het best kan worden uitgevoerd.

In het Nieuwe Meer is vanaf de jaren zestig tot eind jaren tachtig baggerspecie gestort: klasse 3-specie maar klasse 4 wordt op voorhand niet uitgesloten, temeer omdat er tot 1970 ook zuiveringsslib is gestort. Over de huidige kwaliteit en hoedanigheid van de waterbodem en het grondwater zijn wel gegevens aanwezig, maar deze zijn niet voldoende voor een adequate effectvoorspelling van de verondieping op de kwaliteit van grondwater, oppervlaktewater en ecologie. Indien klasse 4 aanwezig is, dient een saneringsplan te worden opgesteld, dat door de provincie Noord-Holland moet worden goedgekeurd.

De vraag naar de kwaliteit en de hoedanigheid van de waterbodem en het grondwater wordt gezien als de tweede onderzoeksvraag. De aanwezigheid van klasse 4 specie is hierin een belangrijk aandachtspunt. In verband met een mogelijk op te stellen saneringsplan moet de aanpak van het onderzoek zijn goedgekeurd door de provincie.

Volgens de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4) is verspreiding van baggerspecie klasse 2 (evenals 0 en 1) in oppervlaktewater toegestaan onder voorwaarde van het 'standstill-principe' voor de kwaliteit van het ontvangende gebied. Indien de te storten baggerspecie van een betere kwaliteit is dan de aanwezige waterbodem, kan het verondiepen van het Nieuwe Meer de kwaliteit van de toekomstige waterbodem die als gevolg van die verondieping ontstaat, kunnen verbeteren. Daarnaast zal de verondieping tot gevolg hebben dat de aanwezige specie verder gaat consolideren en opnieuw verontreinigd poriewater zal uittreden. Het handhaven van de huidige (grond)waterkwaliteit is echter een randvoorwaarde.

De vraag of de kwaliteit van de waterbodem verbeterd en op welke wijze de waterkwaliteit in het Nieuwe Meer en de grondwaterkwaliteit kan worden gehandhaafd, wordt gezien als de derde onderzoeksvraag.

Mede als gevolg van de voedselrijkdom, de lichtsituatie en de watertemperatuur in het Nieuwe Meer is er vroeger sprake geweest van een ernstig algenprobleem. Dit probleem is momenteel onder controle gebracht door twee menginstallaties in werking te stellen. Bij een verondieping zullen deze installaties moeten worden verplaatst en wellicht worden aangepast. Bovendien zal de waterkolom gemiddeld lichter worden en de temperatuur van het oppervlaktewater gemiddeld warmer. Dit alles maakt de kans op algenbloei groter. Het voorkómen van een hernieuwd algenprobleem is echter een belangrijke randvoorwaarde van het project.

De vraag of en op welke wijze een hernieuwde algenbloei kan worden voorkómen is de vierde onderzoeksvraag.

In het Nieuwe Meer is momenteel sprake van verschillende projecten die de (ecologische) inrichting van de plas in positieve zin moeten beïnvloeden. Het realiseren van een ecologische meerwaarde wordt als een belangrijke (secundaire) doelstelling gezien van de verondieping van het Nieuwe Meer.

De vraag of en welke mogelijkheden er zijn om door de verondieping van het Nieuwe Meer met baggerspecie te komen tot een ecologische meerwaarde is dan ook de vijfde onderzoeksvraag.

Verder wordt het Nieuwe Meer gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende functies: woonboten, jachthavens, beroeps- en pleziervaart en andere vormen van recreatie zoals vissen, zwemmen en surfen. Uiteraard mogen deze functies in beginsel niet in negatieve zin worden beïnvloed. Zo mogelijk zal er zelfs sprake moeten zijn van een positieve beïnvloeding. *De vraag of en hoe het verondiepingsproject de functies past binnen de huidige functies, is de zesde onderzoeksvraag.*

De probleemstelling van dit MER kan derhalve worden omschreven door de navolgende vragen:

- Biedt het verondiepen van het Nieuwe Meer een oplossing voor het gebrek aan bergingscapaciteit voor Amsterdamse onderhoudsbaggerspecie klasse 0, 1 en 2 en zo ja, in welke mate?
- Op welke wijze kan de aanvoer en storten van de baggerspecie het meest efficiënt worden uitgevoerd, mede gelet op de randvoorwaarden van het bevoegd gezag?
- Wat is de kwaliteit van de huidige waterbodem van het Nieuwe Meer en van het grondwater in de onmiddellijke nabijheid van het Nieuwe Meer?
- Op welke wijze kan het Nieuwe Meer het best worden verondiept met het oog op een verbetering van de kwaliteit van de waterbodem dan wel aanvaardbare (stand-still) milieuhygiënische effecten op de omgeving en op het ecosysteem, ook op lange termijn?
- Kan het Nieuwe Meer worden verondiept op een zodanige wijze dat er geen extra aanslibbing in de jachthavens ontstaat?
- Kan het Nieuwe Meer worden verondiept onder de randvoorwaarde dat er geen hernieuwde algenbloei optreedt? Zo ja, hoe kan die verdieping dan het best worden uitgevoerd?
- Kan het Nieuwe Meer worden verondiept onder het bereiken van een 'ecologische meerwaarde' en zo ja, wat zijn daartoe dan de beste mogelijkheden?
- Kan het Nieuwe Meer worden verondiept zonder negatieve gevolgen voor de aanwezige functies c.q. onder een positieve beïnvloeding van die functies? Zo ja, hoe kan dat dan het best?
- Kan het Nieuwe Meer worden verondiept op een wijze die rekening houdt met de wensen en voorwaarden (paragraaf 2.3.2.) die door het publiek naar voren zijn gebracht? Zo ja, hoe kan dat het best?
- Op welke wijze moet de verondieping van het Nieuwe Meer tijdens de aanleg en na voltooiing worden gecontroleerd en worden beheerst om te verzekeren dat ook op lange termijn geen negatieve effecten op de omgeving optreden?

2.5. Doel van het voornemen

Uit de probleemstelling kunnen de navolgende doelstellingen van het voornemen worden afgeleid:

De *hoofddoelstelling* van de verondieping van het Nieuwe Meer is het op een zo goed mogelijke wijze benutten van de bergingscapaciteit daarvan voor het storten van baggerspecie klasse 0, 1

en 2 uit de Amsterdamse wateren c.s., om zo een oplossing te bieden voor het tekort aan bergingscapaciteit teneinde te voorkomen dat stagnatie optreedt in de onderhoudswerkzaamheden in die wateren.

Het *secundaire doel* van het voornemen is het streven een 'ecologische meerwaarde' te bereiken.

Deze doelstellingen dienen te worden nagestreefd onder de volgende randvoorwaarden:

- de voorwaarden die door het bevoegd gezag aan het voornemen (zullen) worden gesteld;
- een verbetering dan wel een 'standstill situatie' voor de kwaliteit van de ontvangende waterbodem en het ontvangende grond- en oppervlaktewater, ook op lange termijn;
- aanvaardbare milieuhygiënische effecten en effecten op het ecosysteem, ook op lange termijn;
- het niet (opnieuw) optreden van een algenbloeisituatie;
- een zo mogelijk positieve beïnvloeding van de huidige functies in het Nieuwe Meer.